

בהעלותך

לעיל בפ' תרומה עה"פ, תיעשה ה' מנורה" פרש"י, "מאלי' כו' אל הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאלי", ולא כתב שם שזהו "מדרש אגדה" – ורק בכתוב דידן כתב ע"ז "מדרש אגדה".

ועפ"ז למה צריך רש"י להביא פירוש זה כל עיקר?

ודוחק לומר שזהו לפי שלפירוש הא' כתוב זה הוא "מקרא קצר"י, שלא נתפרש בכתוב מיהו העושה, כי כבר קבע רש"י בפירושו ד"כ דרך כל מקראות קצרים על מי שעליו לעשות הם סותמים את הדבר, וכן בנדוד"ד הכתוב סתם "כן עשה", דקאי "על מי שעליו לעשות".

[ואף שבכלל ניחא יותר לפרש שאינו מקרא קצר, הרי בנדוד"ד שפירוש המד-רש רחוק מאד מפשוטו של מקרא, הרי לכאורה אין הענין ד"מקרא קצר" טעם מספיק להביא פירוש זה].

(ב) ולאידך – אם לתרץ שאינו "מקרא קצר", הו"ל לרש"י לפרש כפירוש ה' ראב"ע והרמב"ן, ש"כן עשה את המנו-

א. "וזה מעשה המנורה גו' כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". ובפרש"י: "כן עשה את המנו-רה" – "מי שעשאה, ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית מאלי".

וכ' הרא"ם, "שהמדרש חולק עם פירוש הראשון כן עשה כמו "ויגד ה' מגיד", ופירוש מי שעשאה מי שדרכו לעשותה והוא בצלאל, והמדרש אמר כן עשה הקב"ה הנזכר למעלה".
וצ"ע:

(א) פירוש המדרש לכאורה אין לו מקום בלימוד ע"ד הפשט, דאיך אפשר לפרש ד"כן עשה את המנורה" קאי על הקב"ה, והרי לפ"ז כל המשך הכתוב – "כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה (הקב"ה) את המנורה" – אינו מובן, דמאי קמ"ל שהקב"ה עשה את המנורה כפי שהראה למשה?!

[וכמודגש גם בלשון רש"י, שמקדים לפני פירוש זה "ומדרש אגדה", אף ש-

(1) פרשתנו ה. ד.

(2) תנחומא פרשתנו ג. במדב"ר פט"ז, ד.

(3) וראה גם רע"ב, באר מים חיים (לאחי ה-

מהר"ל), משמרת הקודש, באר יצחק ועוד על פרש"י כאן.

(4) ויחי מה, ב ובפרש"י. וראה גם רש"י שם, א.

(5) וכו"ה בחיב"ע כאן. וראה גם תנחומא פרשתנו ו בסופו. במדב"ר פט"ז, י. וראה נחלת יעקב ובאר בשדה על פרש"י כאן.

(6) וראה שם אפרים על פרש"י כאן – הובא לקמן הערה 41.

(7) כה, לא.

(8) והוא מתנחומא ובמדב"ר פרשתנו הנ"ל

הערה 2.

(9) אף שמפורש בכתוב (ויקהל לו, יז) ויעש

את המנורה. וכבר האריכו במפרשים. וראה שיחת ש"פ תרומה תשמ"א. ואכ"מ.

(10) כפרש"י ויחי שם. מקץ מא, יג. ועוד.

(11) מקץ שם. וראה גם רש"י בראשית א, א.

ויחי שם, ב, והרבה מקראות קצרי לשון. ועוד.

רה"קאי על משהי, ש"הואני השתדלתי בלמודה ועשה אותה בציווי". וע"ד פרש"י לעיל עה"פ¹⁵, "ביום כלות משה להקים את המשכן" – "בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, וחלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כו' להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת", וגם בנדוד"ד אפשר לפרש שהכתוב תלה עשיית המנורה ב- משה¹⁶.

ב. ויובן זה בהקדים התמי' בכללות הכתובי' – "וזה מעשה המנורה גו" – דכל כתוב זה מאי קמ"ל? הרי עצם הציווי על מעשה המנורה כבר נתפרש לעיל בפ' תרומה¹⁷, וגם הפרט שהקב"ה הראה למשה את מראה המנורה ("כמר" אה אשר הראה ה' את משה") מפורש שם, וכמו שהביא רש"י כאן הכתוב ש-

(12) וכ"ה בחזקוני ועוד כאן.

(13) ל' הרמב"ן.

(14) כ"ה ברמב"ן הוצאת שעוועל. ובדפוס

רמב"ן הנפוצים, "שנשתדל".

(15) נשא ז, א.

(16) ולהעיר, שמפשוט ל' רש"י תרומה (כה), לא) משמע שמושה השליך את הככר לאור. וכן מפורש בתנחומא ובמדב"ר פרשתנו שם, ושם משמע שמושה ה' גם מכה בפטיש כו' (הובא גם בראים וגריא כאן. וראה הואיל משה (באר היטב) על פרש"י כאן ובפ' תרומה שם. ועוד).

בבאר בשדה (פרשתנו כאן), דמפשוט ל' ה- כתובים בויקהל (לו, א. שם, יז) משמע שנעשה ע"י בצלאל. וראה הנסמן לעיל הערה 5. – אבל לכ- אורה ע"פ פרש"י ויקהל (שם, א) אינו מוכרח (וראה לקו"ש ח"א ע' 163 ואילך ובהערה 10 שם). ואכ"מ.

(17) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 60 ואילך.

(18) כה, לא ואילך.

בסוף פרשת המנורה (בפ' תרומה¹⁸) "וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר", וא"כ מה נתחדש בכתוב זה?

ועוד – (א) כאן לא נשנו כל פרטי דיני עשיית המנורה אלא רק הפרט ד"מקשה זהב", ומה נשתנה פרט זה מכל פרטי המנורה שדין זה נאמר גם כאן¹⁹? (ב) גם את"ל שיש חידוש בכתוב זה – אמאי לא נתפרש החידוש לעיל במקומו בפ' תרומה?

בהציווי בתחילת הפרשה²⁰, "בהע- לותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", כבר ביאר רש"י כוונת הדברים, שזהו "לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כו' א"ל הקב"ה חייך שלך גדולה מ- להם שאתה מדליק ומטיב את הנרות", אבל הכתוב "וזה מעשה המנורה גו" מאי בעי הכא?

וגדלה התמי' – שכמה מפרשים²¹ עמדו על שאלה זו, ודוקא בפרש"י לא מצינו לכאורה אפילו רמז תירוץ על תמי' זו.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

בפירושו על "בהעלותך" מדייק רש"י שהקב"ה א"ל לאהרן "שלק גדולה מ- להם שאתה מדליק ומטיב את הנרות", והיינו שלא רק שגם לאהרן יש חלק

(19) כה, מ – וכפרש"י שם. וראה לקמן סעיף ג והערה 33.

(20) וברמב"ן תי' שבא ללמדנו ש"מקשה" מעכב גם לדורות. ע"ש. אבל אין בפרש"י כאן אף רמז לזה. ובמנ"ח (מצוה צח) תמה על הרמב"ן, שדבריו הם גם נגד הש"ס (מנחות כח, א).

(21) ח, ב.

(22) ראה חזקוני, אברבנאל, אורח"ח ועוד כאן.

בחנוכת המשכן, אלא עוד זאת, שחלקו גדול משלהם, כי הוא חניך את המנורה (כמשנ"ת במ"א באורך²³, שזוהי כוונת רש"י כאן במ"ש, "שאתה מדליק ומטיב את הנרות", שאין כוונתו בזה רק שלאחר נתינת הזכות של הדלקת והטבת הנרות, אלא שבוה יש לאהרן חלק גם בחנוכת המשכן, כי הוא חניך את המנורה).

וצ"ב, דהרי כשם שאהרן חניך את המנורה, כמו כן חניכו הנשיאים את המזבח (כמפורש בקרא²⁴, שקרבנות ה' נשיאים היו "לחנוכת המזבח"), וא"כ במה גדל חלקו של אהרן משל הנשיאים?

ואף שאהרן הדליק והטיב את הנרות בעצמו (כדיוק לשון רש"י, "שאתה מדליק ומטיב כו"²⁵), משא"כ הנשיאים רק ה' ביאו קרבנותיהם, ואילו ההקדבה בפועל לא היתה על ידם – הרי מזה גופא שהקב"ה נחם את אהרן בפרשת מנורה דוקא, מובן, שעיקר הנחמה אינה בכך שאהרן עושה את העבודה במשכן ב' פועל (שבזה נכללת גם הקרבת קרבנות ע"ג המזבח), אלא לפי שהוא חניך את המנורה דוקא.

ואף את"ל כי המנורה בהיכל²⁶ – עדיין צ"ב (כקושיית הרמב"ן²⁷) "למה נחמו בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטורת בקר וערב כו".

וי"ל ששאלות אלה מתורצות בכתוב

עצמו²⁷ – בהוסיפו כאן, "וזה מעשה ה' מנורה גו"²⁸:

המנורה מיוחדת מכל כלי המשכן²⁹ בכך שהקב"ה הראה למשה את מראה המנורה, וכפרש"י לעיל בפ' תרומה³⁰ "שהראה לו הקב"ה מנורה של אש" [דבגמ'³¹ הובא זה גם בנוגע לאהרן והשולחן, אבל בפרש"י עה"ת הובא רק³² בנוגע להמנורה]³³.

ואף שבפשטות הצורך בזה ה' לפי "שנתקשה משה במעשה המנורה"³⁴, הרי מובן (גם בלימוד ע"ד הפשט), שזה גופא מורה על מעלת המנורה על כל שאר כלי המשכן, שיש בעשייתה קושי מיוחד

(27) דנוסף על המבואר בלקו"ש ח"ח שם, שהעילוי נרמז בפרטי ל' רש"י "שאתה מדליק ומטיב את הנרות" (ע"ש) – הרי כללות העילוי (דהמנורה) מודגש בכתוב עצמו, ככפנים.

(28) כהבא לקמן ראה גם ש"ך עה"ת כאן.

(29) להעיר גם מראב"ע כאן, וכן בפ' תרומה (כה, לא).

(30) כה, מ.

(31) מנחות כט, א.

(32) ומ"ש שם "בתבניתם" (ל' רבים) – ראה משכיל לדוד כאן. נחלת יעקב ובאר בשדה על פרש"י תרומה שם.

(33) ואף שמפורש בכתוב (תרומה כה, ט) ש' הקב"ה הראה למשה "תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו" (וראה רש"י שם. רש"י נשא א, א) – הרי עכצ"ל שיש הוספה באופן שהראה את המנורה (שלא כן נתפרש רק במנורה). וי"ל שזה דיוק ל' רש"י (בתרומה שם) הראה לו הקב"ה "מנורה של אש", וכן "הראו... באצבע... זוה" (כל' רש"י פרשתנו ח, ד). וראה תוד"ה הכא מנחות שם.

דברי דוד (להט"ו) תרומה שם, מ. ועוד. ואכ"מ.

(34) ל' רש"י תרומה שם. וכן בפרש"י פר' שתנו ח, ד. וראה גם רש"י תרומה שם, לא (גבי נעשית מאלי). וכבר האריכו במפרשי רש"י שם וכן בפרשתנו כאן. ואכ"מ.

(23) לקו"ש ח"ח ע' 94 ואילך.

(24) נשא ז, י"א. שם, פד. פח.

(25) ראה לקו"ש שם ע' 95 ואילך.

(26) כי גם קטורת דהנשיאים נקטרה על

מזבח החיצון (רש"י נשא ז, יד) – ראה לקו"ש שם.

ריבוי הפרטים שבמנורה עצמה, אלא מפני הדין המיוחד באופן עשייתה שצ"ל "מקשה", שקשה ביותר לעשות כל פרטי פרטים אלה באופן של "מקשה" – שהאומן לוקח "עשת" של ככר זהב . . ומקיש בקורנס וחותר בכשיל לפשט איברי "כתקונן", וכפי שהכתוב מוסיף "עד ירכה עד פרחה מקשה היא", וכפרש"י "כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה. עד ירכה, שהוא אבר גדול. עד פרחה, שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה".

ד. ע"פ הנ"ל מובן אמאי לא פירש רש"י ד"כנ עשה את המנורה" קאי על משה, כי לפירוש זה נמצא, שכוונת הכתוב היא לספר שבחו של משה"י, ש"עשה בדיוק כמראה אשר הראה אותו הקב"ה [ע"ד שנאמר לפנ"י] "ויעש כן אהרן גו'", וכפרש"י, "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", אבל ע"פ פשוטו של מקרא קשה לפרש כן, דלמאי נפק"מ כאן (כפ' בהעלותך) סיפור שבחו של משה באופן עשיית המנורה?

ולכן מפרש רש"י, "כן עשה את המנורה – מי שעשאה", היינו שבדיוק ובכוונה לא פירש הכתוב מיהו העושה, כי אין כוונת הכתוב לספר בשבחו של האדם העושה, אלא לבאר מעלת המנורה (ללא נפק"מ מיהו העושה), שעשיית המנורה (ע"י "מי שעשאה", היינו "מי שעליו לעשות") היתה "כמראה אשר הראה ה' את משה".

עפ"ז מתיישב היטב הטעם שלא הס-

שבגללו אפשר לעשותה רק ע"פ המראה אשר הראה ה' את משה.

ויש לומר, שייחודה של המנורה מכל שאר הכלים מובן ע"פ פרש"י לעיל³⁵, שגר המערכי שבמנורה, "הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל", ולכן גם עשייתה היא באופן של "גילוי שכינה" מיוחד, שהקב"ה הראה למשה את מראה המנורה.

וזהו כוונת הכתוב, "וזה מעשה המנורה גו'", שחלקו של אהרן גדול משל הנשיאים כי הוא חניך את המנורה, שהמנורה היא כלי כללי וחשוב ביותר, עד שנעשית ע"פ ה"מראה אשר הראה ה' את משה".

ובזה יש לבאר ג"כ פירוש רש"י על "וזה מעשה המנורה" – "שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה", דלכאורה מה קשה לו לרש"י בלשון "וזה מעשה המנורה" שהזיקו לפרש שהכוונה "שהראהו הקב"ה באצבע"³⁶? אלא שאין הכרחו של רש"י מלשון "וזה", אלא פירושו הוא בהתאם למכוון הכללי בכתוב, שכולו לא בא אלא להגדיר ולבאר את ענינה המיוחד של המנורה, שהיתה (כהמשך הכתוב) "כמראה אשר הראה ה' את משה", ובמי לא מסתבר שזהו גם דיוק הלשון "וזה מעשה המנורה"³⁷.

וזה גופא הטעם שנאמר כאן רק הפרט ד"מקשה היא", כי עיקר הקושי בעשיית המנורה (שבגלל זה הראה הקב"ה למשה תבנית המנורה) הוא (לא

(35) אמור כד, ג. (38) ל' רש"י פרשתנו כאן. וראה גם רש"י

תרומה כה, לא.

(39) ראה רמב"ן, מספרי פרשתנו כאן.

(40) ת, ג.

(35) אמור כד, ג.

(36) וראה השקו"ט ברא"ם, גו"א, באר יצחק

ועוד כאן.

(37) ראה נד"ז באר יצחק כאן.

המנורה" קאי על עשיית בן אדם, שעשה את המנורה, כמראה אשר הראה ה' את משה⁴³, אלא רק להוסיף ע"י⁴⁴, דהטעם שלא נאמר בפירוש מי ה' העושה הוא לפי שהמנורה לא נעשית בפועל ע"י עשיית האדם ("מי שעשאה") אלא רק בצירוף מעשה הקב"ה, ובפשטות (וע"פ פרש"י בפ' תרומה הנ"ל) – בצלאל (או משה⁴⁵) רק השליך את הככר לאור [וב- פרט ע"פ מ"ש בכמה מפרשים⁴⁶, שמשה ה' גם מכה בפטיש כו'] – ואח"כ, "ע"י הקב"ה נעשית מאליו".

ונמצא דשניהם אמת, דהיתה עשיית בן אדם, כפירוש הפשוט ב, כמראה אשר הראה גו' כן עשה גו', אלא שבוה שלא נתפרש בכתוב שם העושה יש רמז (נוסף על המפורש בכתוב), שעשיית המנורה היתה בצירוף מעשה ידי הקב"ה.

וזהו גם דיוק ל' רש"י, "נעשית מאליו" – שבוה מודגש שהי' מעשה של בן אדם, שכלפי המעשה שלו (השלכת הככר לתוך האור) נחשב שהמנורה, נעשית מאליו⁴⁷, כיון שאין במעשה זה כדי לעשות מנורה. וע"ד לשון רש"י⁴⁸ גבי הקמת המשכן על ידי משה, "שלא הי' יכול להקימו שום אדם. . . א"ל (הקב"ה) עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו".

ו. ובעומק יותר (וע"פ פנימיות ה-

תפק רש"י בפירוש הא' אלא הביא גם פירוש ה, מדרש אגדה⁴⁹ ש"ע"י הקב"ה נעשית מאליו", כי לפירוש זה מבוארת עוד יותר מעלתה של המנורה מכל כלי המשכן, שלא רק שנעשית ע"פ ה"מראה אשר הראה ה' את משה", אלא עוד זאת, שגם עשייתה בפועל היתה ע"י הקב"ה, ונמצא, שאהרן זכה לחנך כלי שהי' מעשה ידי הקב"ה!

ה. אלא שעדיין צ"ע לשונו של רש"י בפירוש הב' "ע"י הקב"ה נעשית מאליו" – דלכאורה, השקריט כאן היא רק מי "עשה את המנורה", ולמאי נפק"מ כאן לפרש אופן עשייתה (שנעשית מאליו).

ואדבר: בכתוב מפורש, "כן עשה את המנורה", שפירושו הפשוט הוא שהיתה כאן עש"י, ולא "שנעשית מאליו"⁵⁰ [מש- א"כ לעיל בפ' תרומה שנאמר "חיעשה המנורה", בלשון נפעל, ולכן פרש"י שם "מאליו"].

וגדלה התמי': במדרש הלשון "כנ" עשה משה אין אומר כאן אלא כן עשה סתם מי עשה הקב"ה, ואילו רש"י שינה מלשון המדרש וכ' "ע"י הקב"ה נעשית מאליו".

ונ"ל, שכוונת רש"י בזה להדגיש, שאין הכוונה (דהמדרש) להפקיע את הכתוב מידי פשוטו (ד, כן עשה את

(43) ע"ד פי' הב' שברא"ם, אלא שהוא פי' שהמדרש אגדה מפרש מיהו זה שעשאה (וע"ז הקשה דא"כ הו"ל לקצר "הוא הקב"ה"), משא"כ ע"פ המבואר בפנים.

(44) ראה לעיל הערה 16.

(45) גו"א פרשתנו כאן. ועוד (ראה הנסמן בהערה הנ"ל).

(46) פקודי לט, לג.

(41) בשם אפרים על פרש"י כאן מפרש המשך הכתוב, שבא ללמדנו שנעשית מאליו – ד, כמו שהראה את משה ולא הי' מעשה בדבר רק אמירה בעלמא כו' כן עשה ר"ל עדין הי' העש"י שנעשית בלא מעשה ממש (וראה פירושו הב' שם). אבל לכאורה פירוש זה הוא ע"ד הדרוש והרמז ולא ע"ד הפשט.

(42) ל' התנחומא. ועדין בבמדב"ר.

ענינים) יש לבאר לשון רש"י "ע"י ה- קב"ה נעשית מאלי":

ידוע⁴⁷, שבגילויים שמלמעלה יש שני אופנים: התגלות הבאה ע"י עבודת ה- אדם, ובלשון הזהר⁴⁸, "באתערותא דלת- תא אתערותא דלעילא" (ובלשון חז"ל⁴⁹, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה), ויש התגלות עליונה שהיא למעלה מגדר נבראים, ובאה בדרך מתנה מלמעלה ("אתערותא דלעילא" שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם). וזה שהמנורה נעשית ע"י הקב"ה בעצמו מורה שע"י המנורה נמשך גילוי שכינה בדרגא כזו שאין ביכולתו של נברא להמשיך מצד (ובכח) עצמו.

וכמו שהוא בפשטות, שאף שהדלקת המנורה היתה באופן טבעי, הרי אור ה- מנורה לא ה' רק אור טבעי, אלא אור נס', וכנ"ל ס"ג (מפרש"י) שגם מערבי דלק באופן ששימש כ"עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל", שזה תלוי אך ורק בידי הקב"ה.

ויש לומר, שזהו הפירוש הפנימי ב- לשון רש"י "כן עשה את המנורה – מי שעשאה", שלא נאמר מי העושה⁵⁰, כי שורש עשיית המנורה הוא ממנו ית', מדרגא שלמעלה משמות הקדושים, לא איתרמיז בשום אות וקוץ⁵¹. וזהו הפירוש

הפנימי בהמשך לשון רש"י, ומדרש אג- דה ע"י הקב"ה נעשית מאלי" – שגם עשיית הקב"ה היתה באופן ש"נעשית מאלי", כידוע, שהגילויים שמצד העצ- מות אינם בדרך פעולה, אלא באופן ש"נמצאים" ממנו ית' כאילו בדרך ממי- לא⁵².

וזהו גם גודל החידוש במעשה המנו- רה, שגם בזה נצטווה משה⁵³, "ועשית מנו- רת זהב", שה' צ"ל גם עשיית משה בזה, וכמו שמבאר המהר"ל⁵⁴ הטעם לכך, ד"כך הוא כל מעשה שפועל השם הכל צריך פועל למטה והש"י גומר על ידו . . ולפיכך ה' צריך משה לדעת כל מעשה המנורה וה' פועל כפי מה שה' יכול והקב"ה גומר על ידו" – שהחידוש בזה הוא, שאפילו הענינים שלכאורה הם למעלה לגמרי ממעשה בנ"א, ועד ש- המשכתם מלמעלה אינה בדרך פעולה אלא "מאלי", הרי גם הם נמשכים בפועל ע"י עבודה דייקא.

ויש לומר, שזהו אחד מהביאורים בפרש"י על "ויעש כן אהרן"⁵⁵ – "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", דלכאורה תמוה, וכי זהו שבחו של אהרן שלא שינה מציווי השם?! אלא כיון שאור המנורה לא ה' אור טבעי הנעשה על ידי הדלקת האדם, ה' מקום לחשוב שאין צורך לדייק באופן הדלקתה, כיון שהנפעל הוא משמיא, וע"ז אומר הכתוב "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה".

והיינו כמו שנתבאר, כי גם המשכת

(47) ראה בארוכה בזה לקו"ת שה"ש כד, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(48) ראה חז"א סד, א. רלה, א. רמד, א.

(49) יומא לט, א. תניא ספכ"ז. ועוד.

(50) להעיר מלקו"ת ר"פ ויקרא "לא נזכר

כלל בפסוק מי ה' הקורא: שם דרושים לר"ה (נט, סע"ד) "יתקע, ולא נזכר מי התוקע". ע"ש. ועוד.

(51) ראה חז"א רנו, ב. לקו"ת פינחס פ, סע"ב.

(52) ראה תו"א מג"א צו, ג. לקו"ת ראה כ,

סע"ג. ובכ"מ.

(53) תרומה כה, לא.

(54) גר"א על פרש"י כאן. וכן בגו"א תרומה

שם. דברי דוד שם.

ועוד ועיקר: יהי רצון שכן תהי' לנו
ממש, בגאולה האמיתית והשלמה ע"י
משיח צדקנו, ובלשון הרמב"ם⁵⁵ – „מה-
רה יגלה אמן כן יהי רצון”.

(משיחת ש"פ בהעלותך תש"ל)

אור זה של המנורה באה על ידי מעשה
ההדלקה של אהרן, עבודת המטה דוקא.
וי"ל שעד"ז יהי' בבנין ביהמ"ק ה-
שלישי, שהוא „בניינא . . דקוב"ה"⁵⁵, ש-
„יגלה ויבא משמים”⁵⁶, וביחד עם זה יהי'
בזה חלק העשי' של בני אדם (שהרי בנין
ביהמ"ק הוא א' מתרי"ג מצוות התור-
רה⁵⁷), וכמשנ"ת במ"א בארוכה⁵⁸.

ביאורים בהל' ביהב"ח „פתיחה” (סעיף ו) וסי' יט)
– וע"ש שעפ"ז אין סתירה בין פסק הרמב"ם (הל'
מלכים רפ"א ושם בסופו) שמשית בונה המקדש
ומחז"ל הנ"ל ש„יגלה ויבא משמים”.
(59) הל' פרה אדומה ספ"ג. וראה בארוכה
לקו"ש חכ"ח ע' 135 ואילך.

(55) זח"ג רכא, א. ח"א כח, א.
(56) רש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
(57) רמב"ם סהמ"צ מ"ע כ (וכן בשאר מוני
המצוות). ביד ריש הל' בית הבחירה. – וראה
הערה הבאה.
(58) לקו"ש ח"ח ע' 418 ואילך (חידושים ו-

בהעלותך* ב

אבל לאידך, מזה שהכתוב כאן (בענין גודל מעלת נבואת משה) מבאר רק מעלת הענוה שלו (אף ש"כולן ממשה", שאצלו היו כל המעלות המנויות בבריי-תא), משמע, שהשייכות דמדת הענוה ל-ענין הנבואה גדולה יותר משאר המעלות.

וכן הוא לפי הדיעה ד"ענוה גדולה מכולן" ו"מביאה לידי רוה"ק"י, דלפ"ן ענוה אינה כשאר המעלות דגבור עשיר

א. בפרשתנו מסופר אודות מדת הענוה של משה רבינו – "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה".

והנה פסוק זה בא בהמשך לדברי מרים ואהרן (בפסוק הקודם) "הרק אך במשה דבר ה', הלא גם בנו דבר"; ואח"כ ממשיך בכתוב "ויאמר ה' פתאום גו' (ופרש"י "להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלה עליו שכינה תדיר") ויאמר גו' אם יהי נביא-כס ה' במראה אליו אתודע בחלום גו' לא כן עבדי משה גו' פה אל פה אדבר בו גו' ותמונת ה' יביט". ודייקו במפרשי, דמזה שהכתוב מפרש ענותנותו של משה בהסיפור ע"ד גודל מעלת נבואתו, מובן, שמכח מדת הענוה שלו זכה משה למעלת נבואתו (שהיתה אצלו בקביעות).

והנה בגמ' איתא "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכולן ממשה", ומזה שכייל "עניו" ביחד עם "גבור עשיר וחכם" משמע לכאורה, שהוא שווה להם בנחיצותם בענין הגבורה;

(7) בחזקתא נדרים שם מפרש בגמ' "ולפי שאלו המעלות גבור חכם עשיר הם המעלות הגדולות בעיני הבריות... ראוי שלא יחסר מהם נביא שליח השם והוסיף לו במדות שלא יתגאה בכל אלו ג' מעלות אבל שיהי' ג"כ עניו אצל אלו המעלות". ולפ"ן עיקר הצורך הוא בג' מעלות אלו. אבל בהמשך הכתובים בפרשתנו, ולפמ"ש בחזקתא ב"ב (כנ"ל הערה 5) משמע דענוה היא העיקר בשייכות לנבואה. וראה גם עיון יעקב שם. וראה מכילתא יתרו כ, יח.

לכללות מרז"ל הנ"ל (השק"ט בתנאי הנבואה, ובדברי הרמב"ם הל' יסודות פ"ז) – ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 82 ואילך. וש"נ (ושם באר"א קצת מהמבואר לקמן בפנים).

(8) דעת ריב"ל ע"ז כ, ב.

(9) ובתוד"ה ענוה ע"ז שם, דבירושלמי שקלים גריס (בדברי רפב"י) איפכא, וקא סבר כריב"ל דבסמוך דאמר ענוה גדולה מכולם.
(10) ל' חזקתא מהרש"א סנהדרין יא, א – לדעת ריב"ל דענוה גדולה מכולן (הובא לקמן בפנים סעיף ב).

(*) וסיום מס' סוטה דירושלמי.

(1) פרשתנו יב, ג.

(2) שם, ד.

(3) שם, וואילך.

(4) ראה עיון יעקב לע"י נדרים לח, א.

(5) ראה ראש נדרים שם. ובחזקתא מהרש"א

(ב"ב קלד, א ד"ה שמונים) מפרש דמצד מדת

הענוה שלו, "אצילות נבואתו ה' מאתו יתעלה

ב"ה בזולת אמצעי".

(6) נדרים שם.

(*) פ"ג. ובירושלמי שקלים לפנינו (וכן בירושלמי שבת פ"א ה"ג) הוא כלפנינו שם, ענוה מביאה לידי יר"ח.